

MARULIĆEVI SPOMENICI U ČILEU

Ivo Sanader

UDK: 821.163.42-05 Marulić, M.:73(83)

Hrvati u Čileu uživaju poseban ugled, koji su stekli zahvaljujući prije svega gospodarskim i umjetničkim (književnim) uspjesima svojih istaknutijih obitelji. U to se može uvjeriti svatko tko se je susreo s nekim Čileancem i zapodjenuo razgovor o Hrvatima u Čileu ili posjetio tu južnoameričku zemlju koja se proteže uz tihooceanske obale. A ti su društveni uspjesi bili podloga onome što je onda neumitno moralo slijediti; naime, takav je društveni status, to jest društvena etabliranost potomaka obitelji hrvatskih iseljenika nužno doveo i do toga da je čitav niz njih izabiran i u čileanskoj politici, i na lokalnoj i na državnoj razini. I u drugim se južnoameričkim zemljama, od Argentine do Perua ili Bolivije, mogu naći slični slučajevi, ali nigdje u takvom broju kao u Čileu. Tu sam zemlju, uz Peru, posjetio u ožujku 1999., u svojstvu zamjenika ministra vanjskih poslova. I u obje zemlje sam imao prigode razgovarati i s političarima hrvatskog podrijetla – u Santiagu s ministrom poljoprivrede Carlosom Mladinićem te sa zastupnikom u parlamentu Baldom Prokuricom, a u Limi je, primjerice, na mom predavanju u *Hrvatskoj zajednici Dubrovnik*, bio i bivši predsjednik peruanske vlade Luis Perković te savjetnik peruanskog ministra vanjskih poslova Drago Kisić. S obzirom na činjenicu da se o Hrvatima u Čileu kod nas puno više zna i govori nego o onima u drugim južnoameričkim zemljama, ovdje ću spomenuti i malo poznati podatak iz Perua – o kojemu sam razgovarao s njihovim ministrom vanjskih poslova Fernandom de Tragzgmiesom Grandom – a to je da je osnivač peruanskog zrakoplovstva bio Hrvat Juan Bielovučić.

Ali vratimo se Čileu i Marulu. Uz glavni grad Santiago, u kojemu sam vodio i službene razgovore, posjetio sam i Punta Arenas, na krajnjem jugu zemlje, kao i Valparaiso (na putu prema kojemu sam napravio stanku u Isli Negri i obišao kuću i grob velikoga Pabla Nerude). U Punta Arenasu hrvatska je zajednica možda i najbrojnija, ali je sigurno najkompaktnija i najorganiziranija, vjerojatno i zbog težih

uvjeta života nego u središnjem ili sjevernom području zemlje (prosječna ljetna temperatura u tom – jednom od najjužnijih gradova na svijetu – iznosi 12° C, a zimska minus 0,5° C). Hrvati su se u taj grad počeli doseljavati u pretposljednem desetljeću 19. st., i to uglavnom s otoka Brača. U razgovorima s predsjednikom regije Magallanes Ricardom Sallesom kao i s dogradonačelnikom Emilijem Gimenezom Jutronicem domaćini su stalno isticali ulogu i važnost hrvatske zajednice. U osnovnoj školi znakovita naziva – *Escuela Republica de Croacia*, pripremili su hrvatskom izaslanstvu koje sam vodio svečani doček s pjevanjem hrvatske himne na početku programa. Škola je javna i otvorena za svu djecu, ne samo za one koji su podrijetlom Hrvati. Taj je dan školska uprava odlučila djeci dati slobodno, pa je vjerojatno i to bio jedan od razloga što je sedamsto djece s guštom pjevalo tekst »Lijepa naše« iako mnogi od njih nisu razumjeli ni riječi. Naime, to je inače značajka Čilenohrvata: najveći broj njih uopće ne govori materinski jezik, ali osjećaju snažnu povezanost s Hrvatskom, pa tako i sami nose i djeci daju hrvatska imena. Oni su i najzaslužniji što je Čile među prvima priznao Hrvatsku. U više od dvadesetak susreta s raznim udrugama u Santiagu i Punta Arenasu osjećala se živa želja za jačanjem svekolikih veza s matičnom domovinom. S moje strane sam iskoristio te susrete pa između ostaloga i predložio da se veze jačaju i tako da naše mjerodavno ministarstvo redovito šalje nove knjige hrvatskih izdavača, ali i da se materijaliziraju i zapečate putem postavljanja poprsja i spomenika Marka Marulića, oca hrvatske književnosti, u Punta Arenasu i Santiagu. U oba je grada prijedlog jednodušno prihvaćen.

Naš počasni konzul u Punta Arenasu Rudi Mijač i hrvatske udruge u tom gradu prihvatili su tu inicijativu i brinuli dalje o njoj, a realizirana je nekoliko godina kasnije. Naime, u njezinu se realizaciju uključio i čileanski počasni konzul u Splitu Juroslav Buljubašić ponudivši sponzorstvo za odljev u bronci poprsja Marka Marulića. Natječaj je proveo Grad Split, a na njemu pobijedio akademski kipar Ante Strinić. Brončano Marulovo poprsje svečano je postavljeno 20. studenoga 2004. na Plaza Croata u Punta Arenasu, uz nazočnost tadašnjega splitskog gradonačelnika Mira Buličića, te J. Buljubašića i drugih predstavnika Splita, kao i gradonačelnika grada domaćina i velikog broja tamošnjih Hrvata.

Što se pak Santiaga, tiče tadašnji naš veleposlanik u Čileu Ive Livljanić preuzeo je zadaću da zajedno s udrugama, poduzetnicima i političarima hrvatskog podrijetla ispita mogućnost postavljanja Marulićeva spomenika na nekom javnom prostoru u glavnom gradu. Naša je glavna poruka bila da bi Marulov spomenik u Santiagu s jedne strane simbolizirao stoljetni prinos Hrvata kulturi, znanosti i javnom životu svoje nove domovine, dok bi s druge strane jamačno svjedočio i o dubokoj kulturološkoj povezanosti između naših dviju zemalja. Konkretnije obrise svog ostvarenja taj je prijedlog poprimio nakon što je ministar kulture mr. Božo Biškupić 2005. godine u razgovoru s ondašnjim hrvatskim veleposlanikom u Čileu Borisom Marunom dogovorio što je sve potrebno poduzeti e da bi se zamisao iz 1999. i realizirala. Ubrzo je veleposlanik Maruna iz Santiaga javio da je *Instituto cultural de Providencia* sa zadovoljstvom prihvatio prijedlog da se Marulova

skulptura, i to rad Vaska Lipovca, dakle isti onakav kakav je podignut i u Vukovaru, postavi u Parku skulptura u elitnom dijelu čileanskoga glavnog grada. Usput valja reći da taj park skulptura postoji već nekoliko godina i da je u sklopu njega i izložbeni prostor, u kojem se uz izložbe organiziraju i drugi, različiti kulturni događaji, pa je, kažu domaćini, frekventnost posjeta Parku i veća nego što bi se očekivalo. Svečanost postavljanja i otkrivanja skulpture dogodila se, kako je Boris Maruna dogovorio s domaćinima, za službenog posjeta našeg ministra kulture u travnju 2007., kad je Biškupić sa svojom čileanskom kolegicom ministricom kulture Paulinom Urrutiom potpisao *Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Čilea o suradnji u području kulture*. Dana 13. travnja 2007. svečano je otkriven Marulićev spomenik, uz prigodne govore hrvatskog ministra i čileanskog domaćina, direktora Instituta Osvalda Rivere Riffa. Valja spomenuti da je suradnja nakon toga događaja nastavljena i intenzivirana tako da je Osvaldo Riffo bio u listopadu iste godine u Hrvatskoj, posjetio Zagreb i Split, te održao nekoliko sastanaka s predstavnicima hrvatskih kulturnih institucija gdje je dogovarao buduću suradnju.

Marul je dakle pohodio svoje i ostao s njima u Južnoj Americi, svjedočeći i Hrvatima i Čileancima da je hrvatska humanistička i renesansna književnost dio zajedničke svjetske kulturne baštine. I tim se činom potvrđuje ona Zoranićeva o ocu hrvatske književnosti: »*Blažen i slovući biti će njega glas, dokole živući bude hrvackih stas.*« I sasvim na kraju, nadamo se da će ove Lipovčeve i Strinićeve skulpture biti poticaj da ponovno otkriveni Marulićev opus stigne u škole koje njeguju hrvatsku riječ, te da će takva njegova nazočnost pomoći da mladi hrvatski naraštaji u Čileu nastave njegovati i čuvati svoj identitet kao što su to činili i njihovi preci.